

Duizenden jaren van slimme manieren om vis te bewaren

Anton Ervynck & Wim Van Neer

Wim Wouters

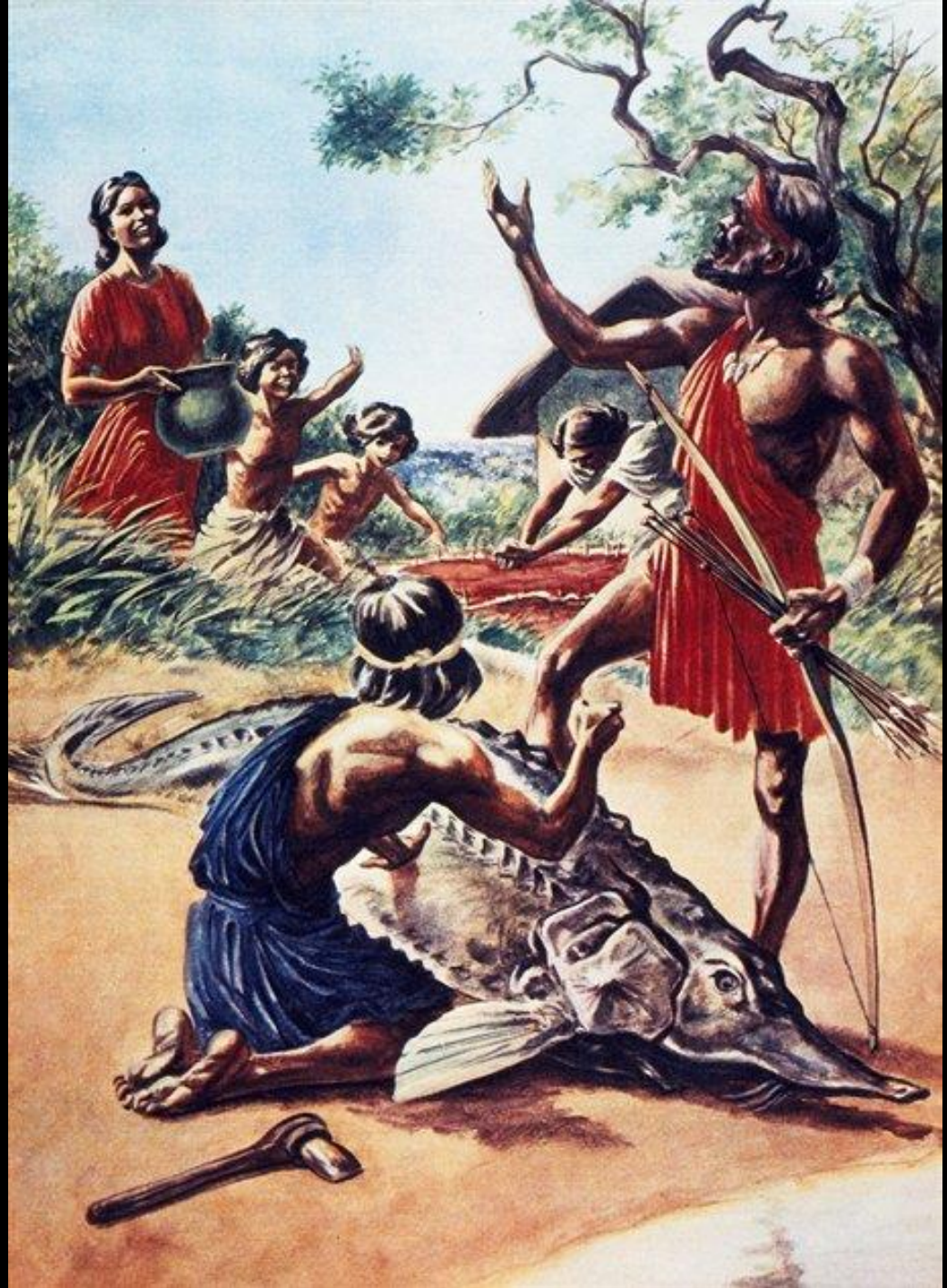
Wim Van Neer

Istiophorus albicans

van Gogh, 1882, Scheveningen

Vlaardingen,
nieuwe steentijd

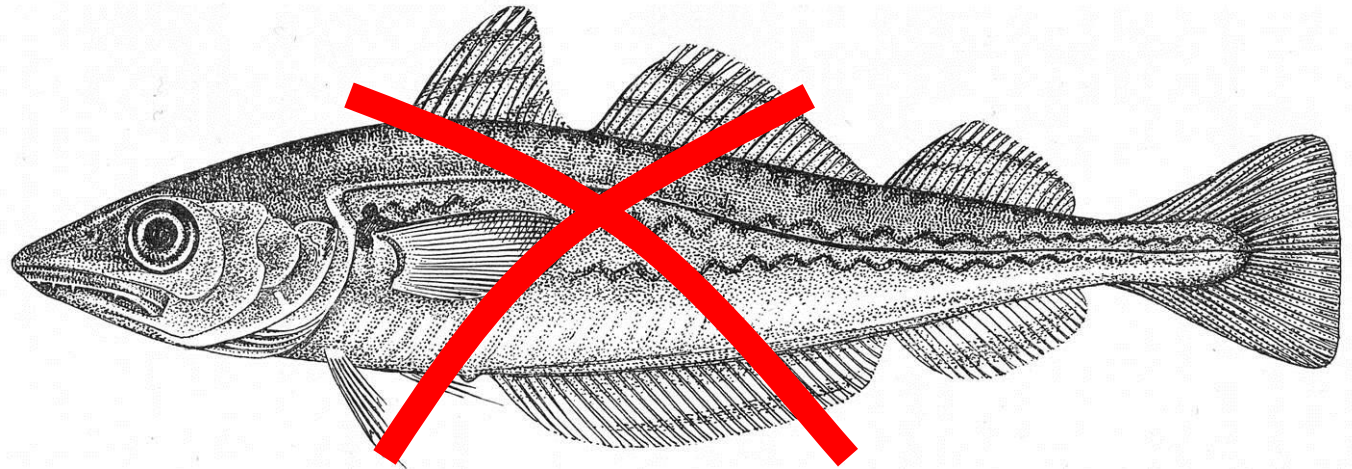
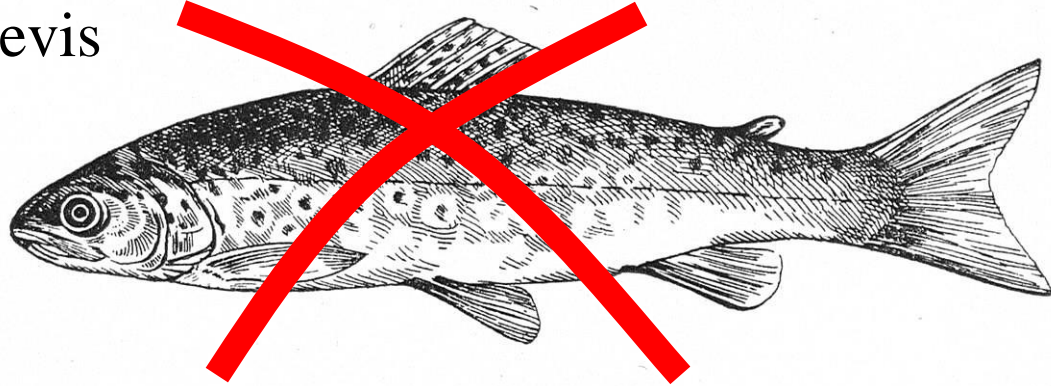
roken, de meest
toepasselijke
bewaarmethode

een verschillend
product maar
hetzelfde
botmateriaal

later in de prehistorie
geen consumptie van
grote rivier- of zeevis
meer

de Romeinen
en de
Mediterrane
eetcultuur

Romeinse invoer van Spaanse makreel : *salsamenta*

salsamenta : om welk product gaat het precies ?

Eten

Verpletterende geur

Met het verdwijnen van de Romeinse cultuur in de eeuwen na de val van het West-Romeinse Rijk zakte ook de liefde voor vissaus weg. Hoewel: rond de Middellandse Zee hoort in zout gerijpte ansjovis als smaakmaker in talloze gerechten. Dus niet het vocht maar de vis zelf. Of dat

scheelt? Ga eens op bezoek in ansjovis-hotspot Collioure aan de Frans-Catalaanse kust. De bedrijffjes zijn makkelijk te vinden: volg je neus! De verpletterende geur van fermenterende vis zou bij ons problemen met de hinderwet veroorzaken. Nee, visvocht of vis, veel is er niet veranderd.

TEST VISSAUZEN

Foto Onno Kleyn
Kok Robin

Vissaus, ooit een uitheemse specialiteit, rukt op in recepten en is tegenwoordig in de supermarkt te koop. Tijd voor een test.

Door Onno Kleyn

Lekker, rotte vis

II et stinkt, het riekt, het meurt, en het is *here to*

zijn zoutminnende bacteriën die voor de omzettingen zorgen.

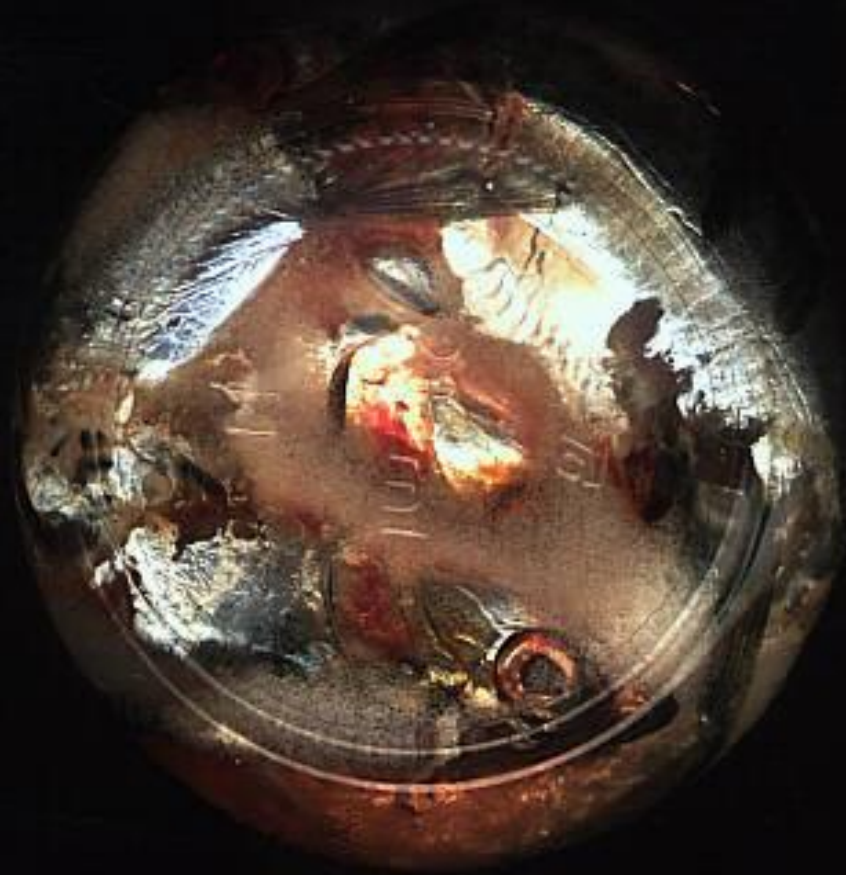
men er tien uit Thailand en twee uit Italië. Die uit andere landen zijn lastig

diepe, aantrekkelijke, zwoele toon geven. De beste hadden een 'diepere'

★ GEPROEFD:

Zuid-Europese vissaus: sardienen

vissaus: één dag op 40 °C

ACQUA PAZZA
CETARA

GOURMET

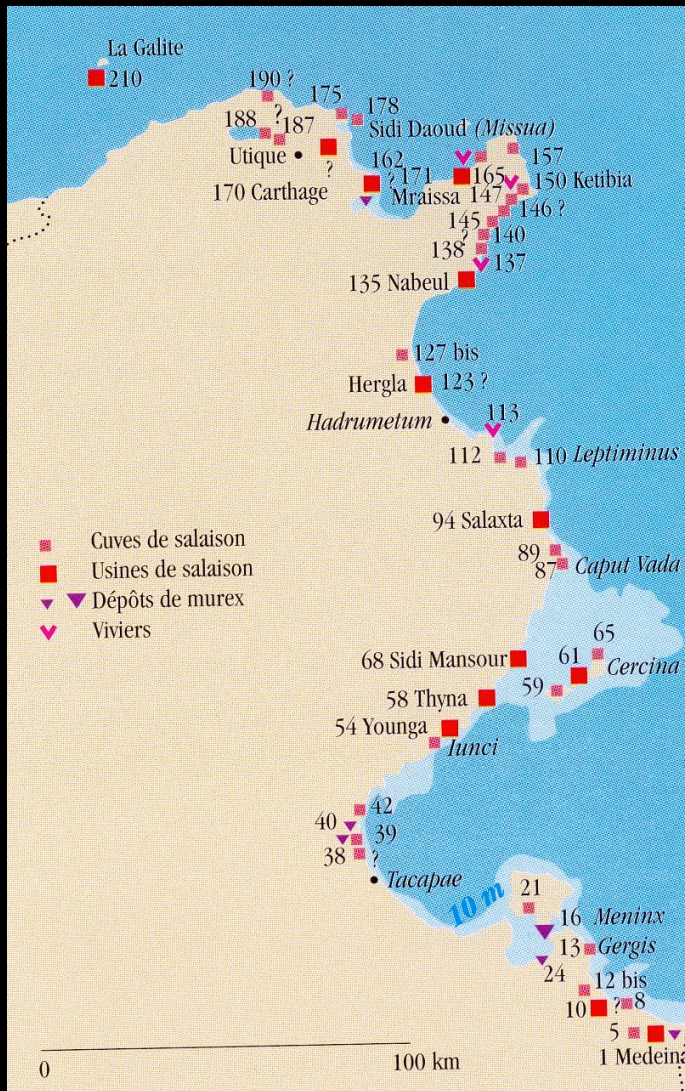
COLATURA DI ALICI

Prodotto per AcquaPazza Gourmet Srl
nello stabilimento di Cetara (SA) Italy
Corso Umberto I, 64
autorizzazione CE 1337
www.acquaPazzaGourmet.it

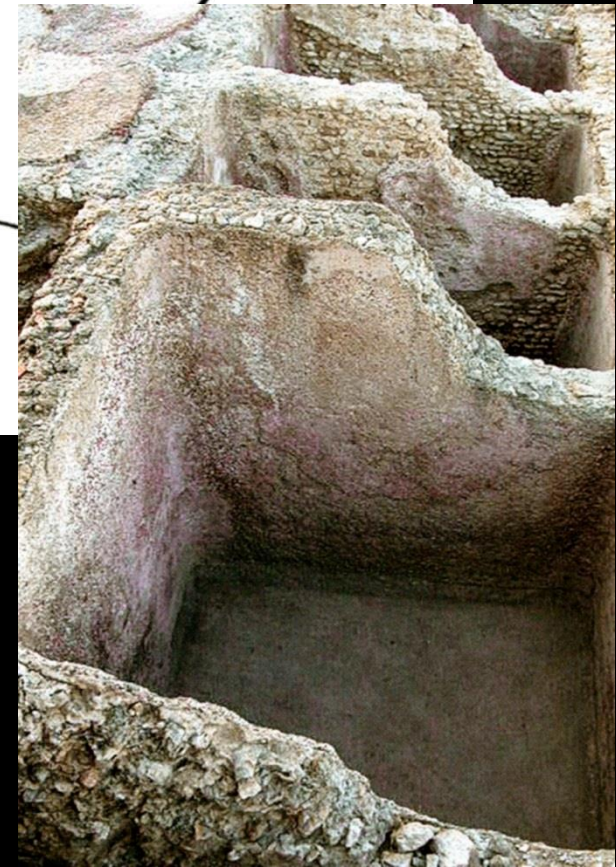
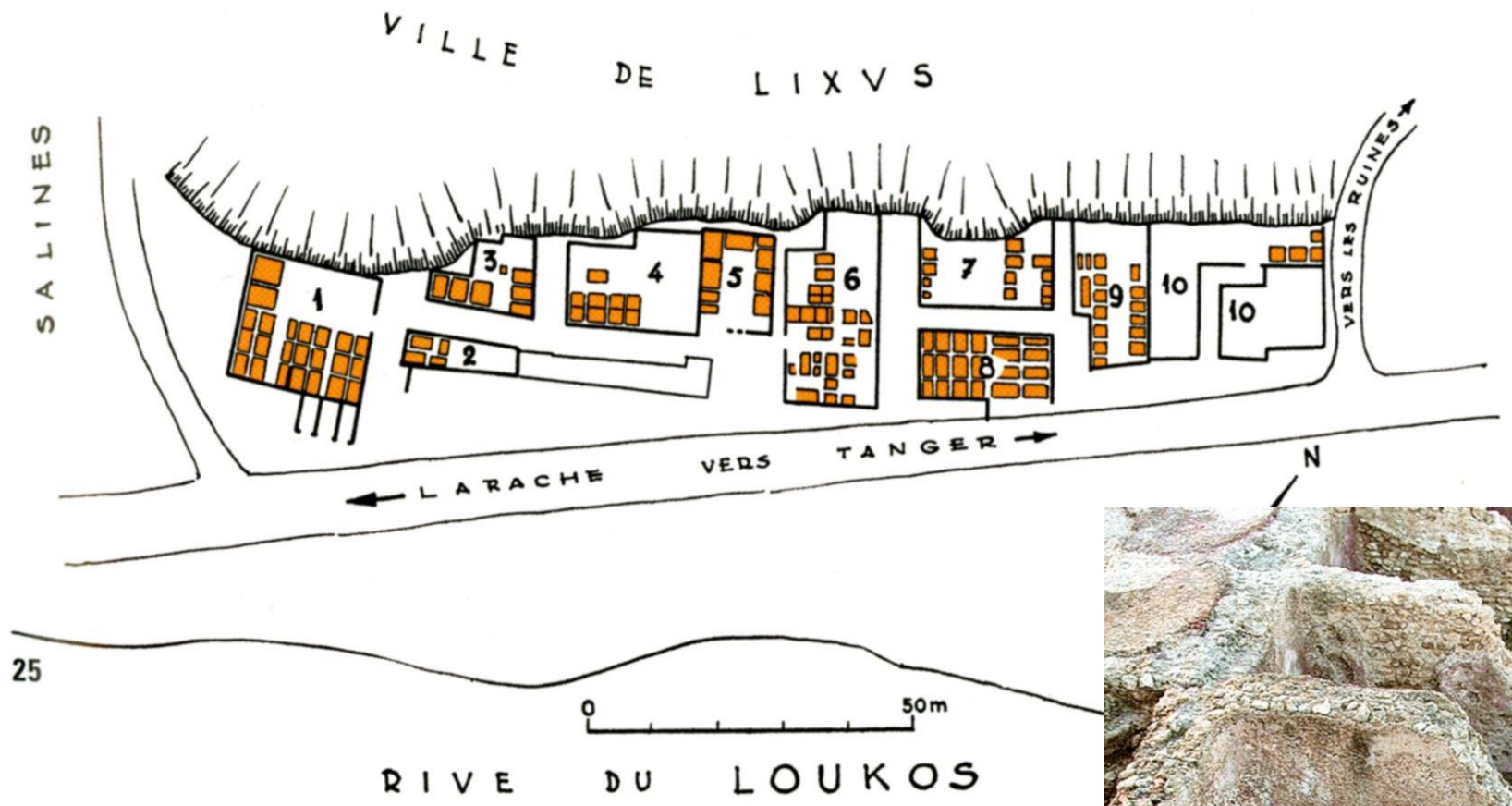

colatura

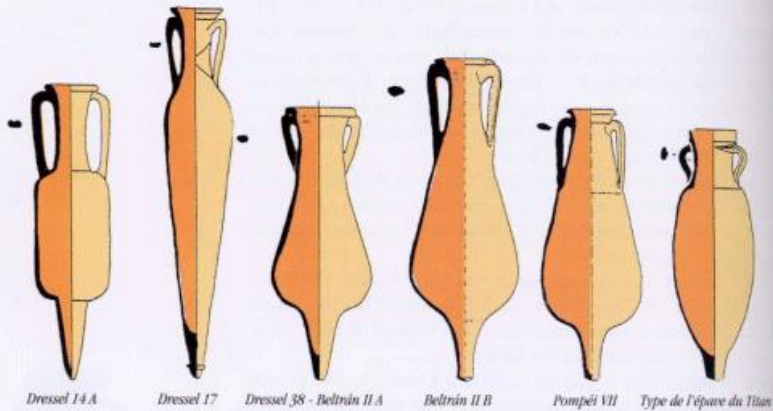
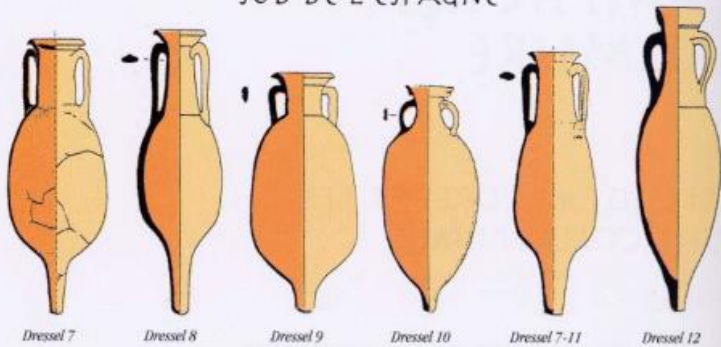

Tunesia en Iberia :
 productieplaatsen van vissaus in
 de oudheid

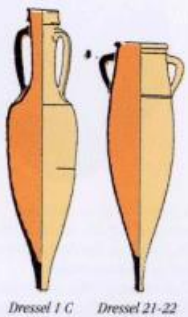

vissaus : grootschalige onderneming

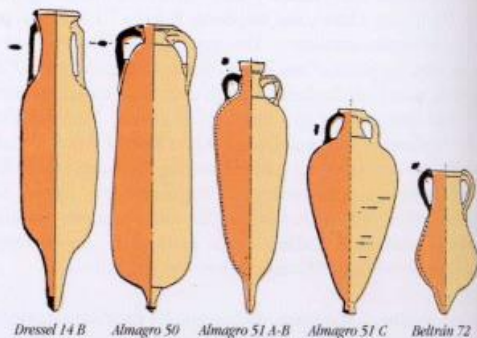
SUD DE L'ESPAGNE

AMPHORES DE BELO
RÉSSEMBLANT À

PORTUGAL

Σταυβ

Flor

ΣΣ

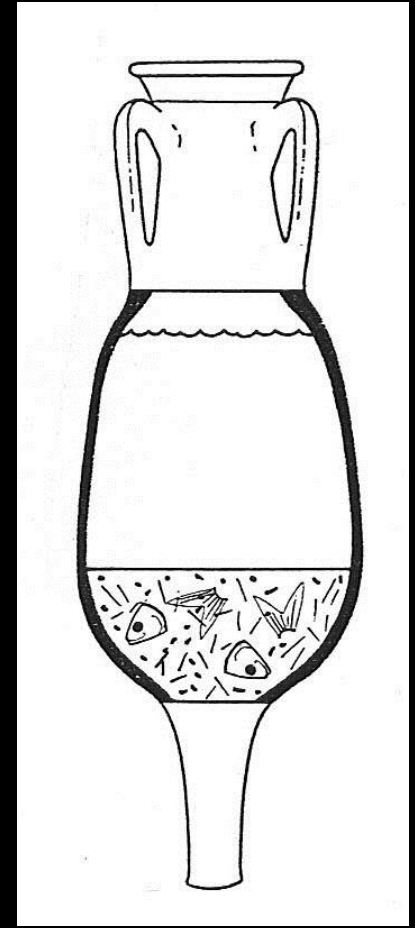
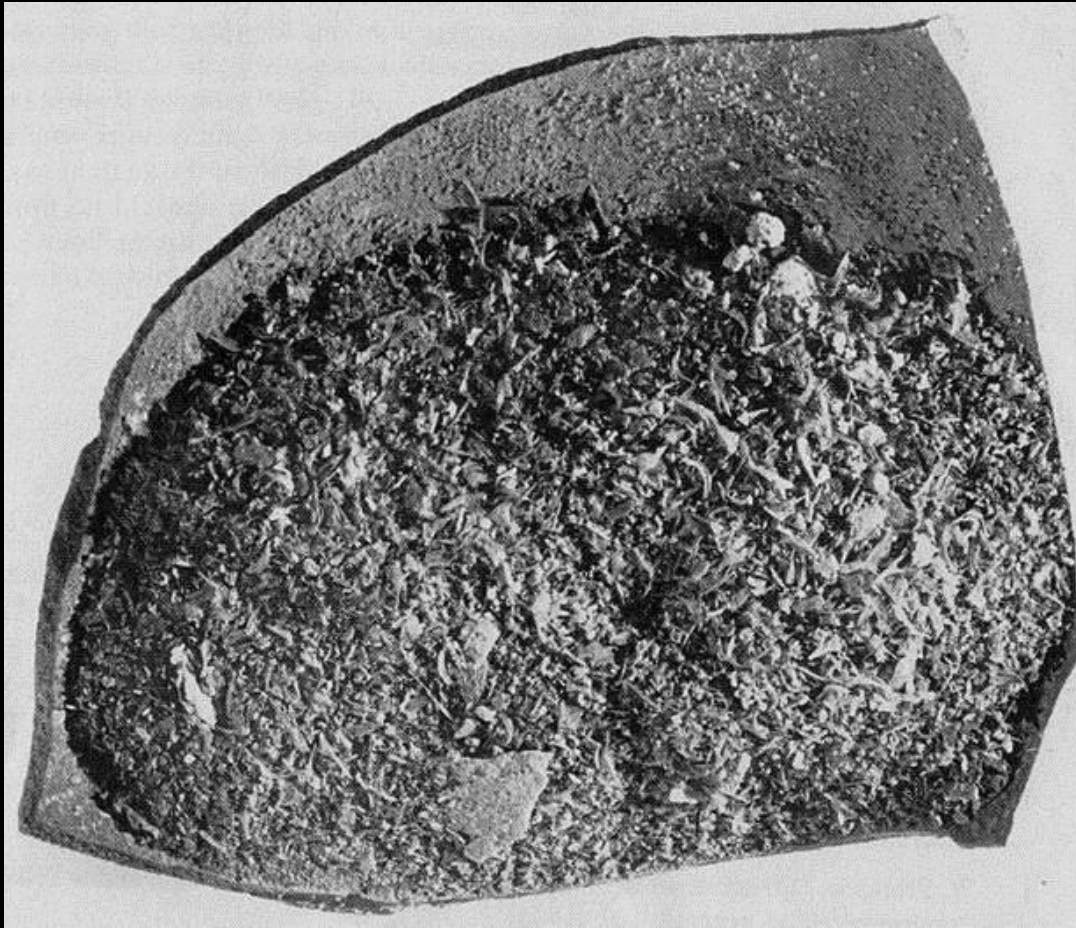
TUNI-CILONIS

WEXUGL

vissaus : archeologisch her-
kenbaar door de verpakking

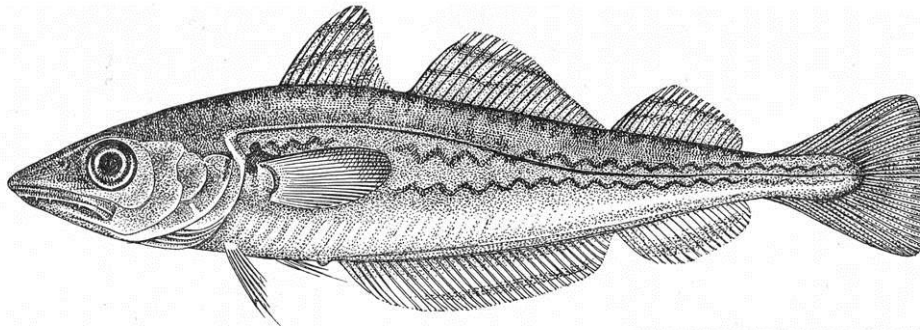
vissaus : heel zelden met botmateriaal

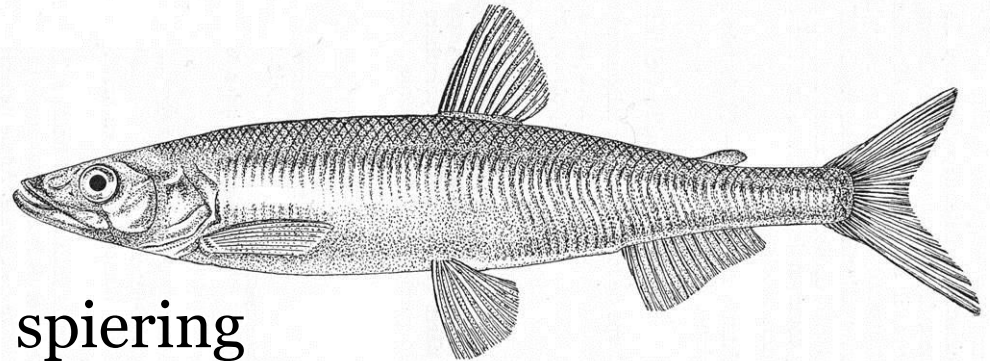
Kwaliteitsklassen van vissaus

garum: bovenste vloeistof, archeologisch onzichtbaar

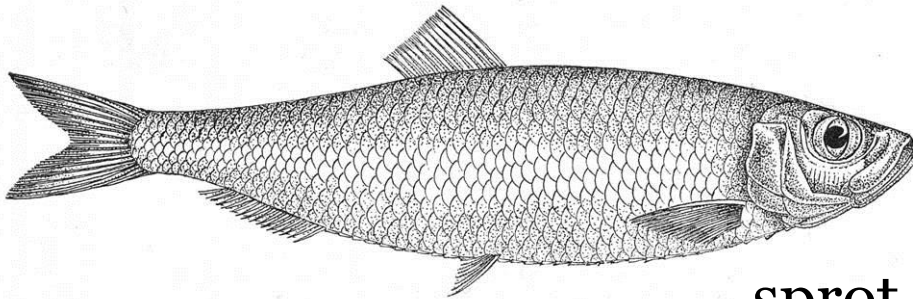
allec: vloeistof met botjes

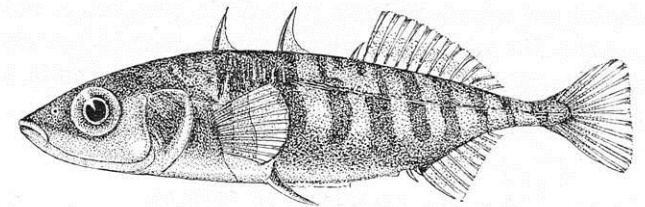
wijting

spiering

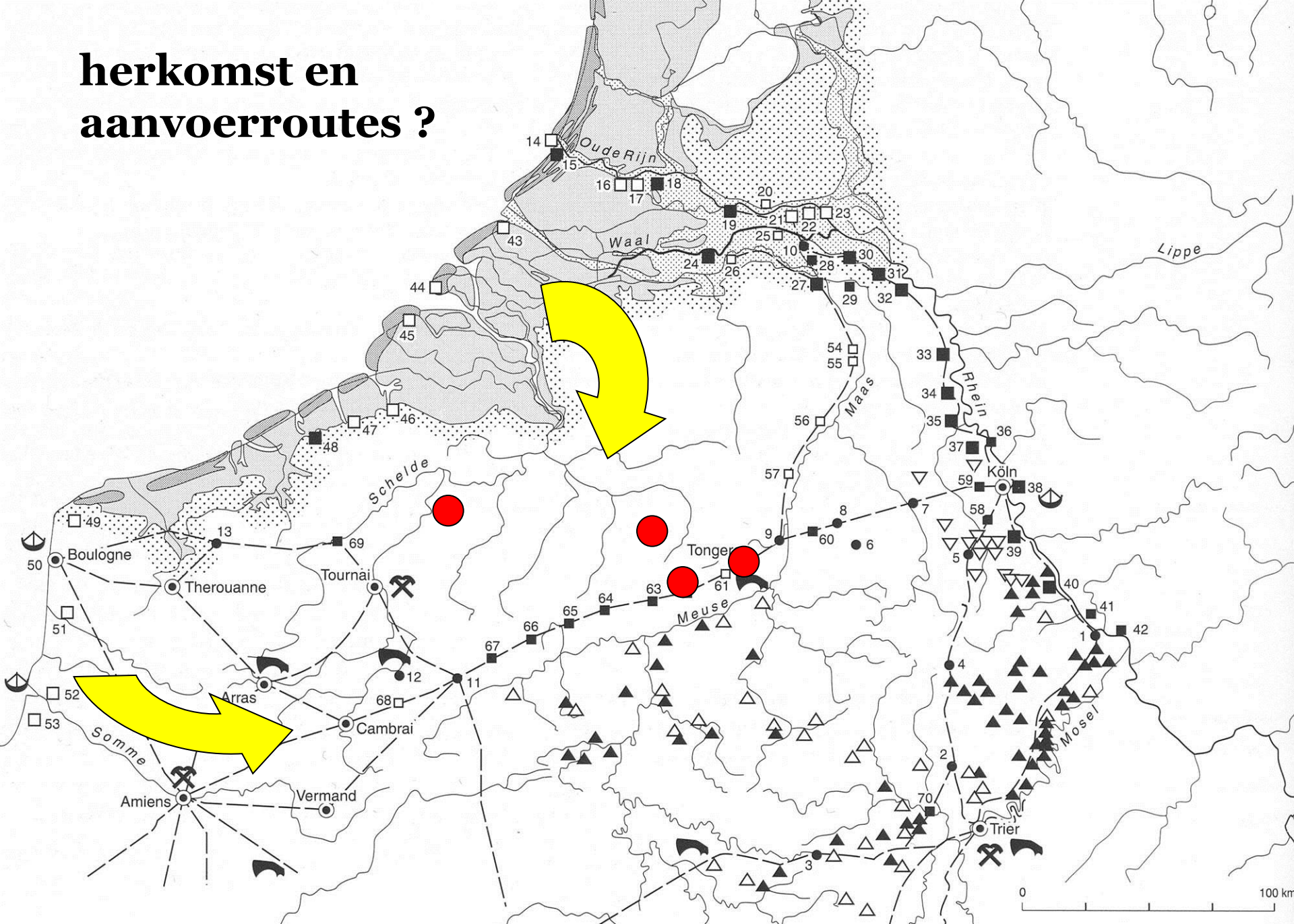
sprot

driedoornige
stekelbaars

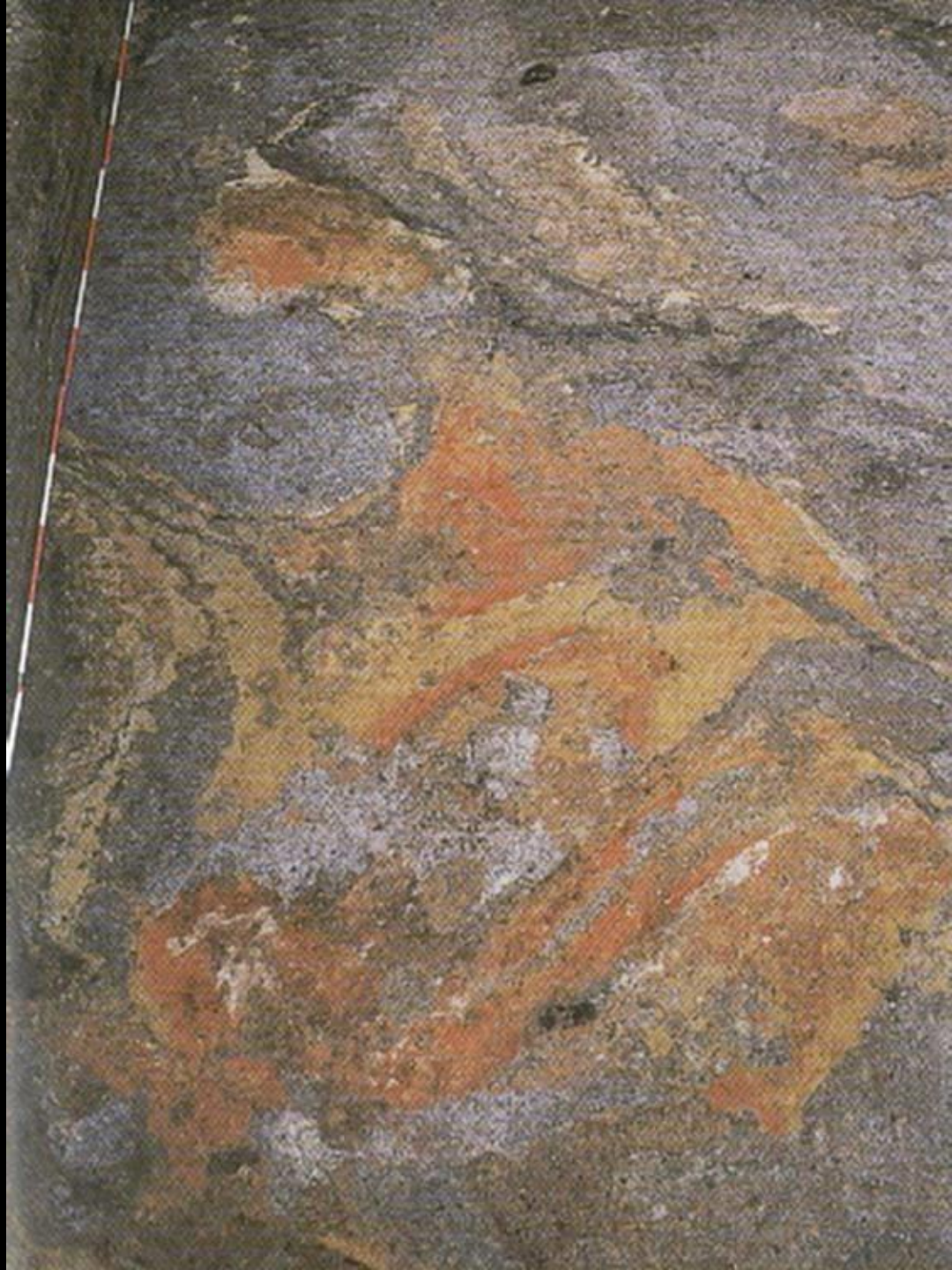
**Noordwest-Europese vissaus:
concurrentie of noodzaak?**

herkomst en aanvoerroutes ?

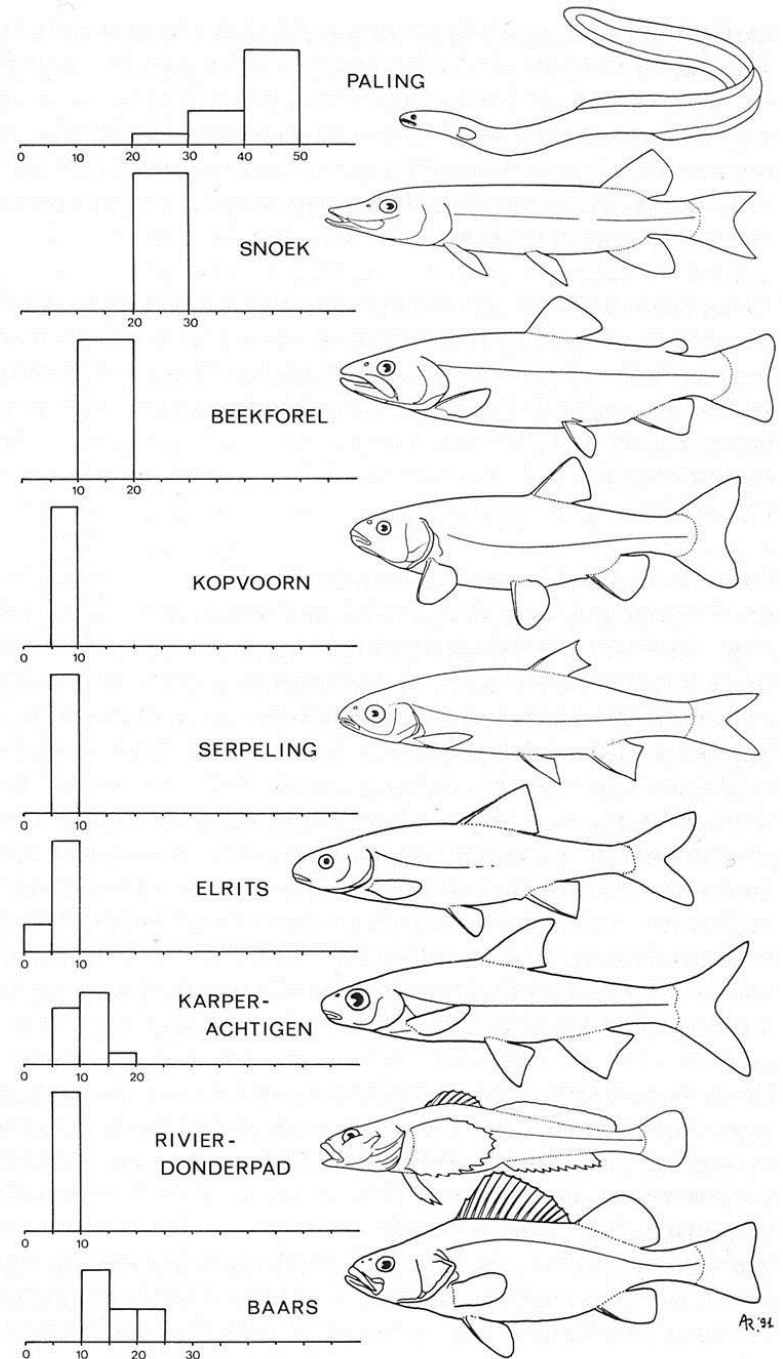

Vlaamse zout-
winningsites:

Zeebrugge
Raversijde
Leffinge

vissaus uit het zoete water

Vissoorten en hun afmetingen uit een beerput opgegraven op de Tongerse Veemarkt.

Romeinse gedroogde pladijs te Liberchies

Den Stof

In ple: Struthon. en orec.
und passara: a Romme.

De Stof
heden kw
gedroogd
den gedro
hoepre dan
a lmarstuf
van gfen
dijfe stuf
holland

Stenninge die om den stolle maen omke wifgen
somme begint te hogen in dan gden wifende begin
Stenninge word dat gnde wafte alle dag wel homet
in gedroegte laet fte nu onder dorpe die m
lent de wiften wem onken dorpe wem ftenninge
Aloort wiften

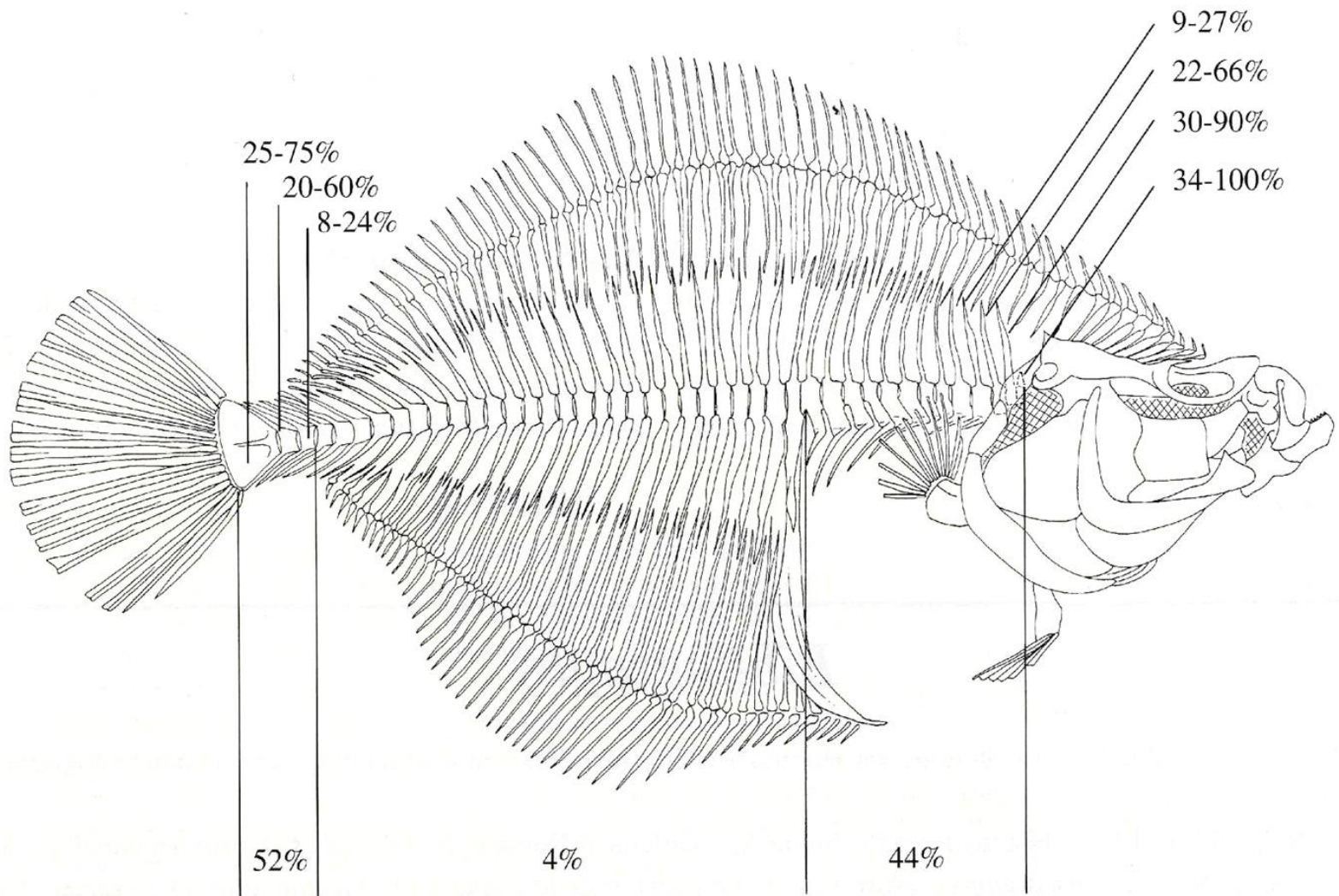
in de middeleeuwen meeste vis gedroogd of gezouten verhandeld

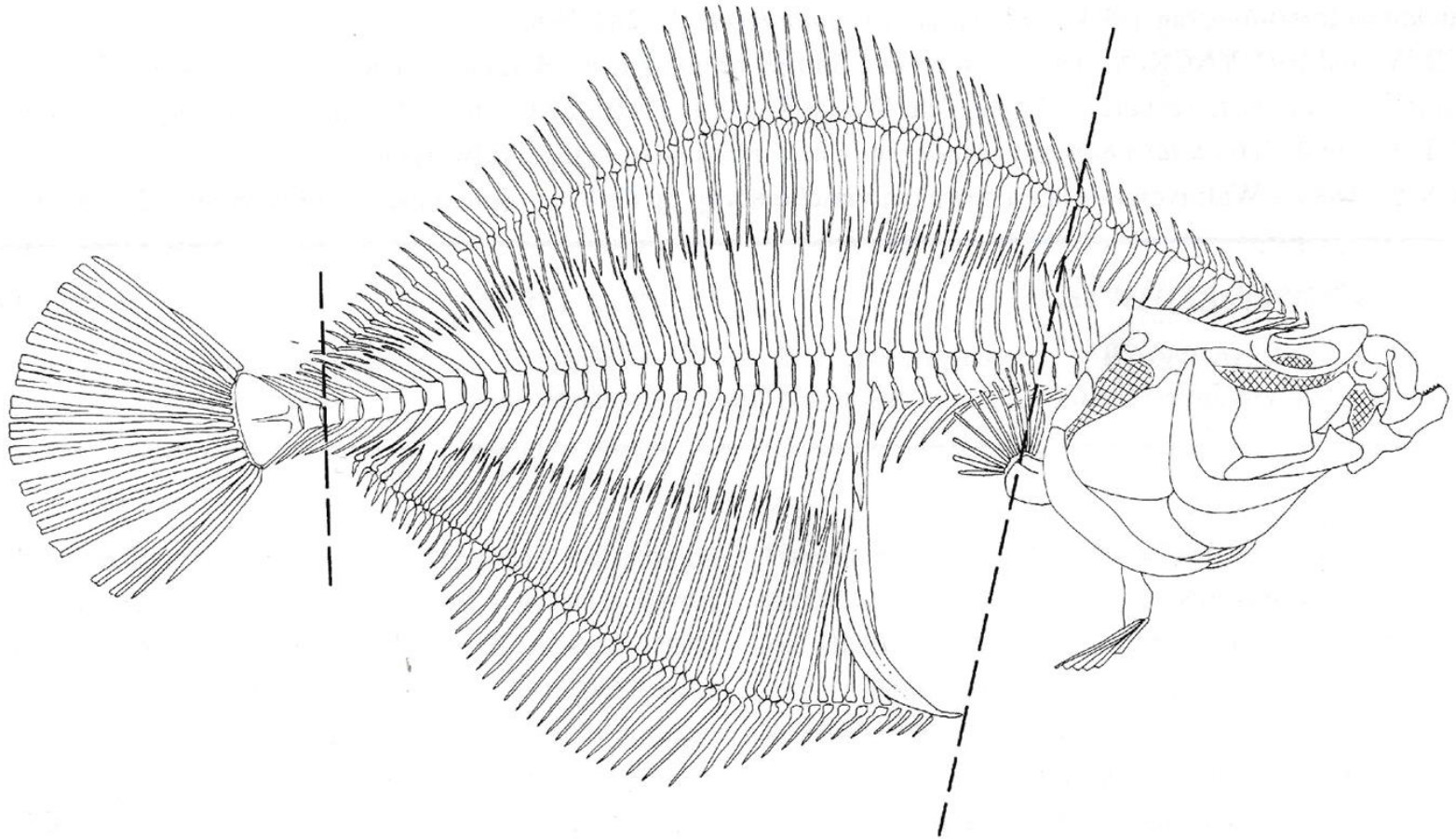
Abraham van
Beijeren, 2de helft
17de eeuw

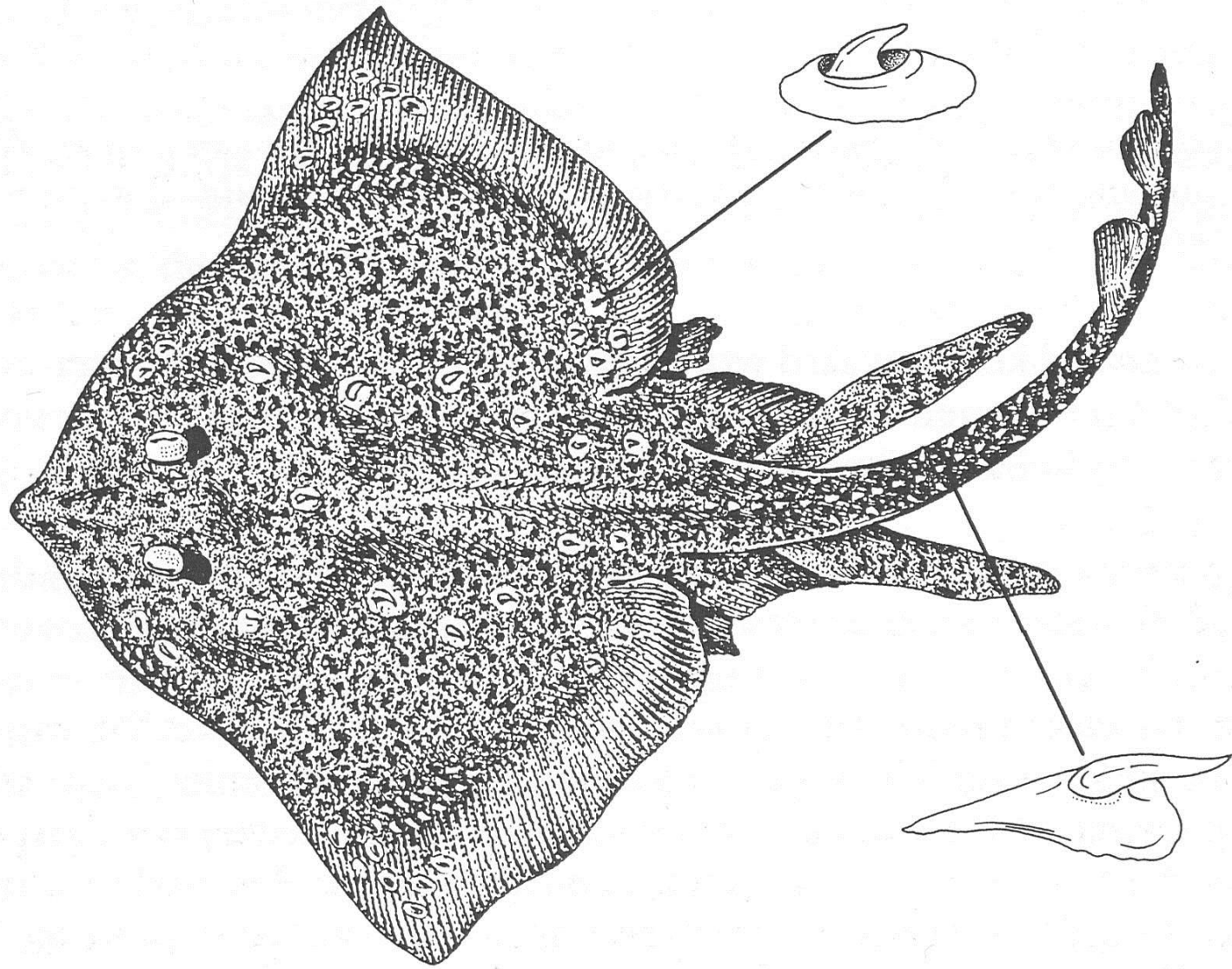
Raversijde: opgravingen door IAP / VIOE, sinds 1992

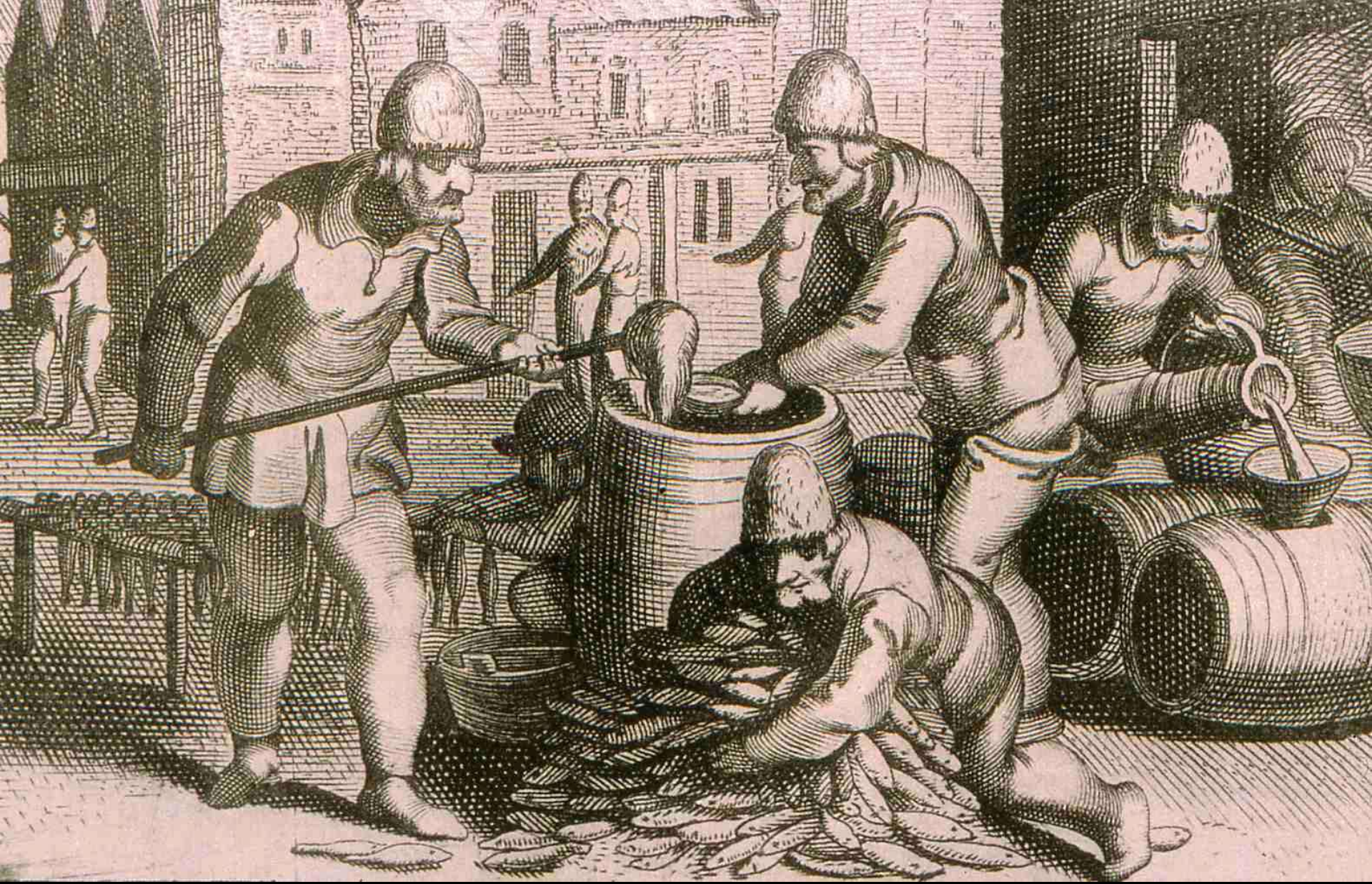
kuil met platvisresten uit Raversijde

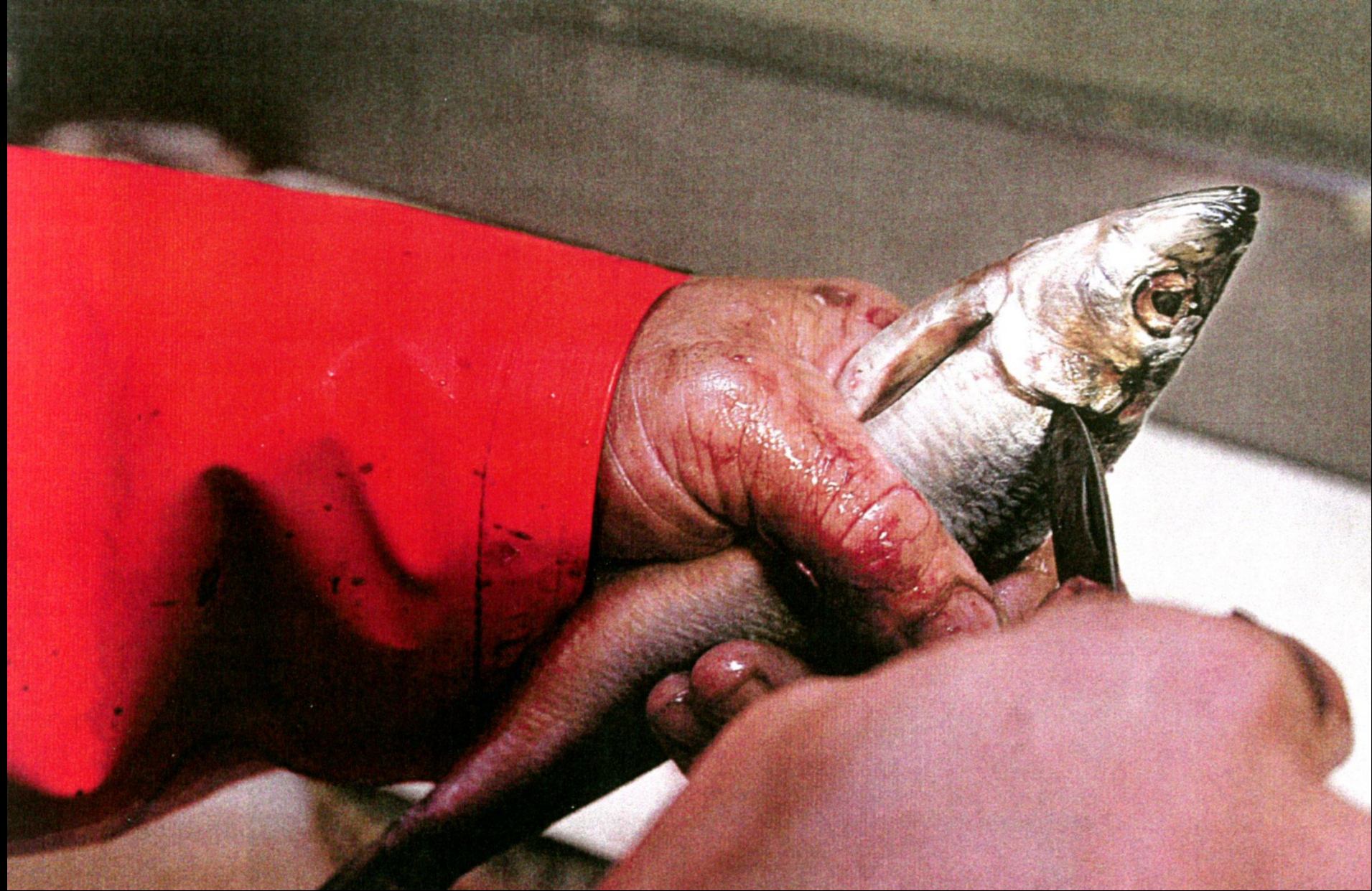
kuil met platvisresten uit Raversijde

roggen in hun geheel verhandeld, meestal gedroogd

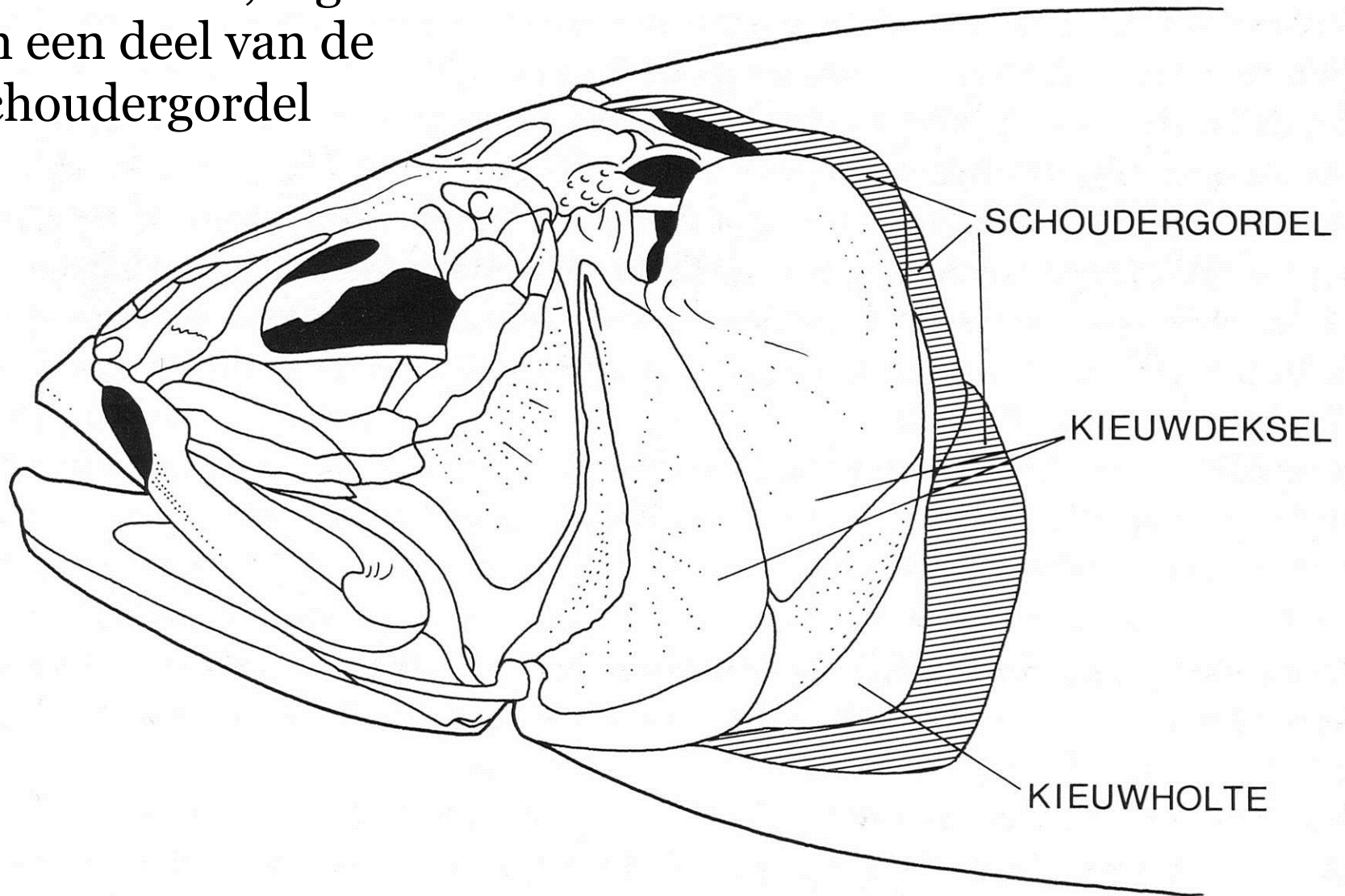

zouten van haring in pekeltonnen

het kaken van haring

haringkaken: verwijderen
van kieuwen, ingewanden
en een deel van de
schoudergordel

Willem Beukelszoon als bedenker ?

Raversijde: harington

beerput

stokvis: eerste en tweede keus

Lofoten

Bergen

Ísland
Iceland

Norwegian Sea

Sverige
Sweden

Norge
Norway

Suomi
Finland

Baltic Sea

Eesti
Estonia

Latvija
Latvia

Lietuva
Lithuania

Беларусь
Belarus

Polska
Poland

Deutschland
Germany

Nederland
Netherlands

België
Belgique
Belgium

Berlin

Česká rep
Czech Rep

Slovensko
Slovakia

Україна
Ukraine

United
Kingdom

Ireland
Éire

London

Paris

Google

Österreich

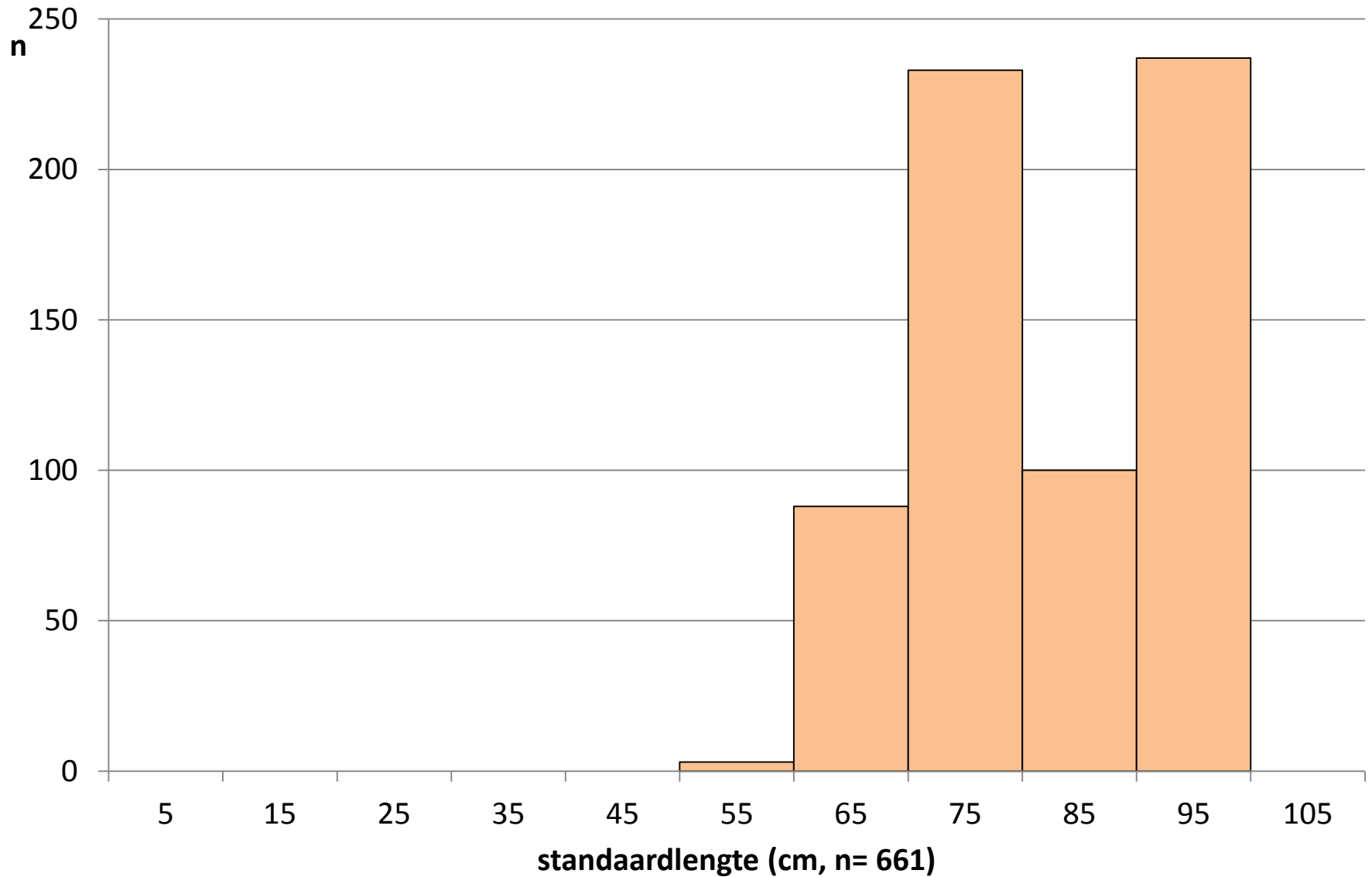

stokvis: snijsporen op cleithrum (schoudergordel)

bij Bruegel
in de arme
keuken

kabeljauw, 16de-eeuws Dendermonde

stokvis blijkt moeilijk archeologisch opspoorbaar

Prima rotskjær

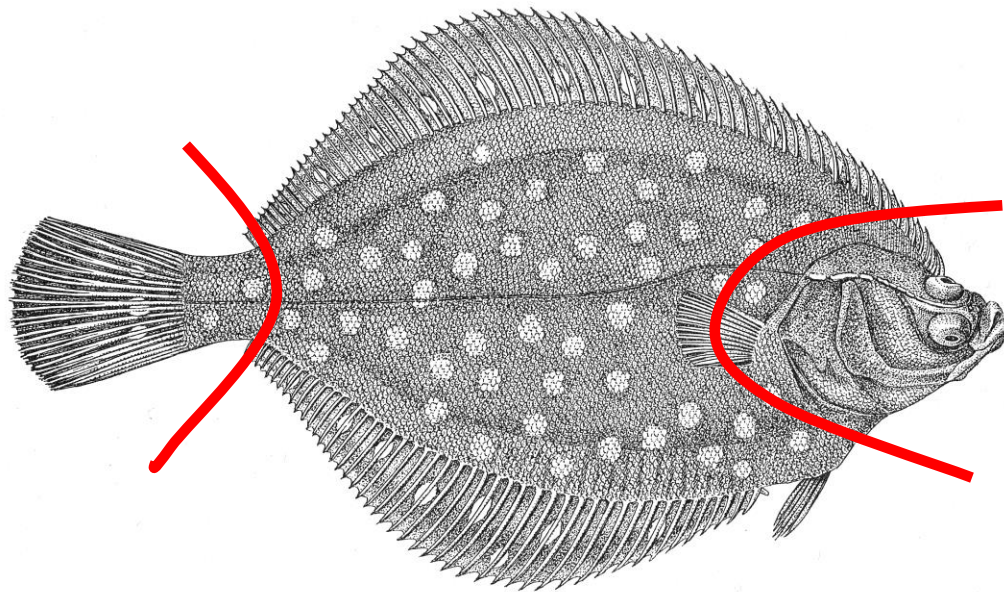
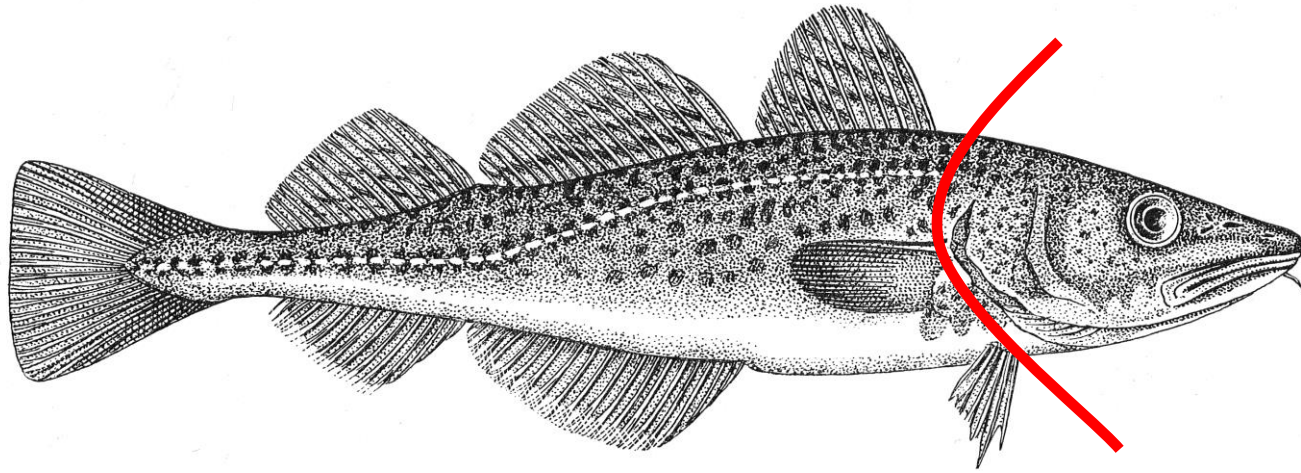
rotskjaer: volledig gesplitst, op de staart na, en gedroogd

klipvis: niet alleen gedroogd maar ook gezouten

koppen: lekkernij of 'Afrikaans' product ?

sporen van visverwerking in Raversijde

en dan nu, de moderne tijd...